

OSMANLI BELGELERİNDE KESTEL NÂM-I DİĞER NÂZİLLİ KAZÂSI

XVIII. Asır

Nâzilli Târîhinin Kaynakları II

Yayına Hazırlayan

Yavuz AKBAŞ

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8430-65-3

Kitap Adı

Osmanlı Belgelerinde Kestel Nâm-ı Diğer Nâzilli Kazâsı
XVIII. Asır

Yazar

Yavuz AKBAŞ

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS000000

DOI

10.37609/akya.998

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	V
KISALTMALAR	Vii
GİRİŞ	1
BELGELER	24
SONUÇ	333
EKLER.....	334
KAYNAKÇA.....	339
İNDEKS.....	347

TAKDİM

Arşivler millet ve devletlerin hafızasıdır. Üç kıtada altı asır hüküm sürmüş Osmanlı Devleti, belge kayıt ve arşivleme usulüyle dünya tarihinde müstesna bir yere sahiptir. Bu büyük medeniyetten bugünlere ulaşan Osmanlıca zengin arşiv malzemesinden istifade ederek, ait olduğu zamanların kültür hayatına, toplum yaşantısına nüfuz edebilmek, devlet idaresine vâkıf olabilmek mümkündür. Türk arşivleri merhum Prof. Dr. Halil İnalcık'ın tabiri ile dünyada birinci sıradadır.

Eserimiz, Nazilli tarihine dair bir giriş yazısı ile birlikte, Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilen XVIII. asıra ait bir kısım vesikaların yeni harflere aktarılması ile vücut bulmuştur. Seçilen belgeler, Osmanlı pâdişahları III. Ahmed (1703-1730), I. Mahmud (1730-1754), III. Osman (1754-1757), III. Mustafa (1757-1774), I. Abdülhamid (1774-1789) ve III. Selim'in (1789-1807) saltanatları arasındaki dönemde Nazilli Kazâsı ile ilgili idârî, siyâsî, sosyo-ekonomik ve kültürel hayata dair mühim kayıtları ihtiva etmektedir. Yeni harflere aktarılan belgeler arasında, Divân-ı Hümayun'da alınan kararların kaydedildiği defterlerden olan Anadolu Ahkâm-ı Şikâyet Defterleri'nde kayıtlı, Nazilli Mahkemesi Kadı ve Naibleri'ne hitaben yazılıp yollanan ferman/hüküm suretleri, Atık Şikâyet Defteri kayıtları, Mühimme Defteri kayıtları, mütevellilik, mimârbaşı, muhızırbaşı, müjdecibaşı gibi resmî görevlere vazîfe tevcihleri, avâriz, sâlyâne ve tevzi defterleri gibi kazânın mahalle ve köylerine göre düzenlenmiş belgeler, Nazilli Mahkemesi Kadı ve Naibleri'nin muhtelif konularda devlet merkezine yolladıkları arz, ilâm, hüccetler ve daha birçok kayıt bulunmaktadır.

XVIII. asır Anadolu Ahkâm Defterleri'nden, ilgili dönemi ihtiva eden 121 adet defter sabır ve titizlikle incelenerek, Nazilli Kazâsı ile ilgili hükümler tespit edilmiştir. Şeriiye Sicilleri'nin kısmen yerini tutabilecek zikredilen defterlerdeki Nazilli ile ilgili belgeler, bir nevi halk hayatının aynası, canlı tasviri mahiyetindedir. Nitekim günümüzden üç asıra yakın zaman evvel toplumun nasıl yaşadığı, resmî görevlerde kimlerin bulunduğu, kazâda kimlerin vakıf tesis ettiği, hangi sanatlarla meşgul olunduğu, ne gibi yapılar bulunduğu, insanların ne tür zorluklara maruz kalıp, hangi kesimlerle ilişki kurduğu ve daha birçok konuda kayıtlara tesadüf edilmektedir. Belgelerde, Acem ve Rumların Nazilli'deki çulhalarla ilişkileri, Nazilli Kasabası'ndaki Gencer Pazarı'nda esnaf arasında yaşanan çekişmeler, Pazar Karyesi'ndeki vakıf hanlar ve dükkânlarla ilgili davalar, Nazilli halkına borç veren sarraflar, Nazilli Âyânları ve halkın alacak-verecek anlaşmazlıkları, zorbalı ve ehl-i örfün ahaliye olan zulümleri, arazi ve miras anlaşmazlıkları, tîmâr ve zeâmet ile ilgili kayıtlar, katl hadiseleri, imam, müderris, kadı ve müftü gibi resmî görevlilere müdahaleler, kazâdan asker, güherçile tedariki, mal ve mülke gasb gibi hususlar yer almaktadır.

Ahkâm Defteri belgelerinde ve diğer vesikalarda tesadüf edilen divânî ve kâtiplerin sürat kazanma adına harfleri birleştirerek birbirine çok yakın yazması neticesinde okuma güçlüğüne neden olan, yer yer de noktasız divânî kırması (hurda) hattı dikkat çekmektedir. Zikredilen defterler taranırken, Nazilli ile ilgili muhteva bulunabileceği düşüncesi ile civar kazâlardan olan Arpaz, Bozdoğan, Güzelhisar, Sultanhisar, Ortakçı ve Yenişehir-i Aydın kazâları ile ilgili hükümler de tek tek incelenmiştir. Yine bu defterlerde, Nazillili Âyân ailesi Eyselizadeler hakkında kayıtlara ulaşılmıştır.

Günümüzde Kadı Sicil Defterleri elde olmayan Nazilli Mahkemesi'ni ilgilendiren evrakların yeni harflere aktarılması, bu boşluğu pek az da olsa doldurabilir. Nitekim bu belgeler, şehrin mahallelerini, kazânın köylerini, yörenin ileri gelenlerini unvân, isim ve resmî görevleri ile kayıt altına alır. Bu tür vesikaların bir başka önemi ise, o devirde mahkemede görev alan Kadı ve Naib gibi görevlilerin isim ve mühürlerini taşırlar. XVIII. asrın ikinci yarısına ait, Nazillili Âyân ailesi olan Eyselizade hânedânına ait mahkemeye intikal etmiş bir kısım vesikaların zengin edebî dilinin, kazânın gündelik hayatını mufassal olarak tasvir ettiği görülmektedir.

TAKDİM

Bütün bunların yanında belgeleri okurken Osmanlı Nazillisi'ne seyahat etmenin, günümüzde yaşamayan o insanların isimlerini, yaşadıkları mekânları zikretmenin hüzüne ve bu devir insanı nasıl düşünüyordu, nelerden hoşlanıp neleri sevmiyorlardı gibi soruları kendime sormama sebebiyet vermiştir. Bu küçük eserin yayımlanmasında katkısı bulunan, tarih ilmine olan alakası takdire şayan Nazilli Belediye Başkanı Kürşat Engin Özcan'a, Osmanlı Tarihi ile ilgili bilgi belgelere dair sorularımı cevaplayarak zamanlarını ayıran Prof. Dr. Mehmet Ali Ünal'a ve vesikalarda iyi okunamayan kısımları tashih etmemi sağlayan Prof. Dr. Feridun Emecen'e teşekkür ederim. Noksan ve kusurlarımızın hoş görülmesi temennisi ile.

Yavuz AKBAŞ

Ocak 2022

KISALTMALAR

a. Genel

Agd.	: Adı Geçen Defter
Age.	: Adı Geçen Eser
Agm.	: Adı Geçen Metin/Makale
AÜDTCF.	: Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
Ayr. bkz.	: Ayrıca bakınız
Bkz.	: Bakınız
c.	: cilt
CIEPO.	: Comité International des Etudes Pré-Ottomans et Ottomans
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
H.	: Hicrî
İBB.	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İÜEFTAM.	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Merkezi
İÜEFTD.	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi
İÜİFM.	: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası
Haz.	: Hazırlayan/lar
İSAM.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi
M.	: Milâdî
No.	: Numara
OTAM.	: Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
s.	: sahife
SBAD.	: Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
SBE.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SDÜSBED.	: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
ss.	: sahife sayısı
TALİD.	: Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi
TDV.	: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı
TDVİA.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TİD.	: Tarih İncelemeleri Dergisi
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
vd.	: ve diğerleri
vr.	: varak
Yay.	: Yayınları
Yay. Haz.	: Yayına Hazırlayan/lar
YKY.	: Yapı Kredi Yayınları

b. Arapça Ay İsimleri

M.	: Muharrem (م)
S.	: Safer (ص)
Ra.	: Rebîülevvel (ر ا)
R.	: Rebîülâhir (ر)
Ca.	: Cemâziyelevvel (ج ا)
C.	: Cemâziyelâhir (ج)
B.	: Receb (ب)
Ş.	: Şaban (ش)

N.	: Ramazan (ن)
L.	: Şevvâl (ل)
Za.	: Zilkade (ذا)
Z.	: Zilhicce (ذ)

c. Arşiv Fonları

A. DVNS. AHKA. d.	: Bâb-1 Âsafî, Divân-1 Hümâyûn Sicilleri, Anadolu Ahkâm Defterleri
A. DVNS. MHM. d.	: Bâb-1 Âsafî, Divân-1 Hümâyûn Sicilleri, Mühimme Defterleri
A. DVNS. ŞKT. d.	: Bâb-1 Âsafî, Divân-1 Hümâyûn Sicilleri, Şikâyet Defterleri
A. E. SABH. I.	: Ali Emiri Tasnifi, Sultân Abdülhamîd I
A. E. SAMD. III.	: Ali Emiri Tasnifi, Sultân Ahmed III
A. E. SMHD. I.	: Ali Emiri Tasnifi, Sultân Mahmud I
A. E. SMST. III.	: Ali Emiri Tasnifi, Sultân Mustafa III
A. E. SSLM. III.	: Ali Emiri Tasnifi, Sultân Selim III
BOA.	: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi
C. AD.	: Cevdet Tasnifi, Adliye
C. AS.	: Cevdet Tasnifi, Askeriye
C. BLD.	: Cevdet Tasnifi, Belediye
C. DH.	: Cevdet Tasnifi, Dâhiliye
C. EV.	: Cevdet Tasnifi, Evkâf
C. MF.	: Cevdet Tasnifi, Maârif
C. ML.	: Cevdet Tasnifi, Mâliye
C. TZ.	: Cevdet Tasnifi, Tîmâr-Zeâmet
C. ZB.	: Cevdet Tasnifi, Zabtiye
D. BŞM. MHF.	: Divân-1 Hümâyûn Başmuhâsebe Muhallefât Halîfeliği
D. MKF. d.	: Divân-1 Hümâyûn Mevkûfât Halîfesi Defterleri
EV. d.	: Evkaf Defterleri
İE. AS.	: İbnül Emin Tasnifi, Askeriye
İE. EV.	: İbnül Emin Tasnifi, Evkâf
İE. ML.	: İbnül Emin Tasnifi, Maliye
İE. ŞKRT.	: İbnül Emin Tasnifi, Şükr ü Şikâyet
KK. d.	: Kamil Kepeci Tasnifi Defterleri
TKG. KK.	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi
TSMA. E.	: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı
TT. d.	: Tapu Tahrir Defterleri

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları

Anadolu Ahkâm Defterleri

- BOA. A. DVNS. AHKA. d. 2, s. 103, Hüküm No: 457.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 2, s. 128, Hüküm No: 566.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 2, s. 143, Hüküm No: 642.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 2, s. 151, Hüküm No: 673.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 4, s. 286, Hüküm No: 1216.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 6, s. 46, Hüküm No: 162.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 7, s. 58, Hüküm No: 173.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 9, s. 270.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 10, s. 265.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 11, s. 296.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 12, s. 19.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 13, s. 282, Hüküm No: 1109.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 14, s. 274, Hüküm No: 1127.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 15, s. 372.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 15, s. 372.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 15, s. 767.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 16, s. 206.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 17, s. 382.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 19, s. 127, Hüküm No: 419.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 19, s. 128, Hüküm No: 420.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 20, s. 29, Hüküm No: 108.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 21, s. 275-276, Hüküm No: 896.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 22, s. 203, Hüküm No: 664.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 24, s. 18, Hüküm No: 64
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 27, s. 108, Hüküm No: 311.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 28, s. 70, Hüküm No: 212.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 31, s. 168, Hüküm No: 506.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 33, s. 25, Hüküm No: 60.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 33, s. 267, Hüküm No: 740.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 38, s. 58, Hüküm No: 184
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 38, s. 85, Hüküm No: 258.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 40, s. 265, Hüküm No: 761.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 42, s. 99, Hüküm No: 325.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 49, s. 126, Hüküm No: 391.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 49, s. 347, Hüküm No: 1049.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 51, s. 45, Hüküm No: 125.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 51, s. 172, Hüküm No: 543.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 51, s. 417, Hüküm No: 1344.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 52, s. 65, Hüküm No: 207.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 52, s. 231, Hüküm No: 677.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 53, s. 294, Hüküm No: 870.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 54, s. 28, Hüküm No: 87.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 54, s. 146, Hüküm No: 430.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 55, s. 148, Hüküm No: 456.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 56, s. 311, Hüküm No: 1359.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 58, s. 2, Hüküm No: 6.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 59, s. 49, Hüküm No: 217.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 60, s. 68, Hüküm No: 241.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 60, s. 205, Hüküm No: 1161.

- BOA. A. DVNS. AHKA. d. 60, s. 205, Hüküm No: 1162.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 60, s. 205, Hüküm No: 1163.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 61, s. 78, Hüküm No: 297.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 61, s. 78, Hüküm No: 298.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 63, s. 57, Hüküm No: 218.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 63, s. 101, Hüküm No: 371.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 65, s. 73, Hüküm No: 236.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 65, s. 181, Hüküm No: 594.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 67, s. 14, Hüküm No: 58.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 68, s. 125, Hüküm No: 496.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 68, s. 164, Hüküm No: 614.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 69, s. 48, Hüküm No: 221.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 70, s. 3, Hüküm No: 4.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 70, s. 76, Hüküm No: 286.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 71, s. 105, Hüküm No: 332.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 71, s. 193, Hüküm No: 653.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 73, s. 135, Hüküm No: 501.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 74, s. 133, Hüküm No: 506.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 74, s. 146, Hüküm No: 568.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 75, s. 37, Hüküm No: 355.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 75, s. 176, Hüküm No: 640.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 75, s. 177, Hüküm No: 646.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 76, s. 80, Hüküm No: 300.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 76, s. 122, Hüküm No: 461.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 77, s. 108, Hüküm No: 360.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 77, s. 198, Hüküm No: 711.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 79, s. 6, Hüküm No: 19.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 79, s. 56, Hüküm No: 201.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 81, s. 74, Hüküm No: 311.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 82, s. 2, Hüküm No: 11.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 82, s. 52, Hüküm No: 193.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 83, s. 190, Hüküm No: 656.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 83, s. 191, Hüküm No: 658.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 84, s. 79, Hüküm No: 277.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 84, s. 136, Hüküm No: 459.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 85, s. 146, Hüküm No: 519.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 88, s. 356, Hüküm No: 1175.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 89, s. 69, Hüküm No: 215.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 90, s. 19, Hüküm No: 53.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 90, s. 96, Hüküm No: 309.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 91, s. 50, Hüküm No: 139.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 91, s. 249, Hüküm No: 759.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 92, s. 179, Hüküm No: 528.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 92, s. 344, Hüküm No: 1008.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 93, s. 242, Hüküm No: 761.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 95, s. 172, Hüküm No: 713.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 99, s. 22, Hüküm No: 90.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 99, s. 90, Hüküm No: 390.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 105, s. 237, Hüküm No: 787.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 106, s. 112, Hüküm No: 402.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 107, s. 39, Hüküm No: 155.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 109, s. 58, Hüküm No: 226.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 111, s. 90, Hüküm No: 390.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 112, s. 25, Hüküm No: 122.
BOA. A. DVNS. AHKA. d. 113, s. 17, Hüküm No: 61.

BOA. A. DVNS. AHKA. d. 113, s. 174, Hüküm No: 591.
 BOA. A. DVNS. AHKA. d. 113, s. 232, Hüküm No: 802.
 BOA. A. DVNS. AHKA. d. 114, s. 38, Hüküm No: 121.
 BOA. A. DVNS. AHKA. d. 114, s. 172, Hüküm No: 483.
 BOA. A. DVNS. AHKA. d. 116, s. 9, Hüküm No: 26.
 BOA. A. DVNS. AHKA. d. 119, s. 2, Hüküm No: 3.
 BOA. A. DVNS. AHKA. d. 120, s. 196, Hüküm No: 626.

Mühimme Defterleri

BOA. A. DVNS. MHM. d. 28, s. 314, Hüküm No: 789.
 BOA. A. DVNS. MHM. d. 73, s. 171, Hüküm No: 401.
 BOA. A. DVNS. MHM. d. 116, s. 90, Hüküm No: 384.
 BOA. A. DVNS. MHM. d. 117, s. 140.
 BOA. A. DVNS. MHM. d. 117, s. 155.
 BOA. A. DVNS. MHM. d. 136, s. 396.

Şikâyet Defterleri

BOA. A. DVNS. ŞKT. d. 33, s. 701.
 BOA. A. DVNS. ŞKT. d. 34, s. 226, Hüküm No: 1299.
 BOA. A. DVNS. ŞKT. d. 37, s. 557, Hüküm No: 2224.

Ali Emiri Tasnifi Evrakı Sultan Abdülhamid I.

BOA. AE. SABH. I. 75. 5280. 1.
 BOA. AE. SABH. I. 75. 5280. 2.
 BOA. AE. SABH. I. 75. 5280. 3
 BOA. AE. SABH. I. 174. 11637.
 BOA. AE. SABH. I. 194. 12974. 1.
 BOA. AE. SABH. I. 241. 16132.
 BOA. AE. SABH. I. 260. 17490.

Ali Emiri Tasnifi Evrakı Sultan Ahmed III.

BOA. AE. SAMD. III. 24. 2315.
 BOA. AE. SAMD. III. 94. 9331.

Ali Emiri Tasnifi Evrakı Sultan Mahmud I.

BOA. AE. SMHD. I. 150. 11204.
 BOA. AE. SMHD. I. 57. 3611.

Ali Emiri Tasnifi Evrakı Sultan Mustafa III.

BOA. AE. SMST. III. 19. 1314.
 BOA. AE. SMST. III. 21. 1410. 1.
 BOA. AE. SMST. III. 52. 3797.
 BOA. AE. SMST. III. 60. 4429.
 BOA. AE. SMST. III. 60. 4439.
 BOA. AE. SMST. III. 94. 7102.
 BOA. AE. SMST. III. 362. 28989. 1.

Ali Emiri Tasnifi Evrakı Sultan Selim III.

BOA. AE. SSLM. III. 238/13888.
 BOA. AE. SSLM. III. 376. 214. 43.
 BOA. AE. SSLM. III. 77. 4641. 1

Muallim Cevdet Tasnifi Evrakı

a. Cevdet Adliye

BOA. C. AD. 995980.

b. Cevdet Askeriye

BOA. C. AS. 227. 96. 22. 1.
BOA. C. AS. 423. 17559. 1.
BOA. C. AS. 840. 358. 51. 1.
BOA. C. AS. 840. 358. 51. 2.
BOA. C. AS. 869. 372. 50. 1.
BOA. C. AS. 869. 37290. 2.
BOA. C. AS. 933. 40406.
BOA. C. AS. 933. 40406. 1.

c. Cevdet Belediye

BOA. C. BLD. 43. 2123. 1.

ç. Cevdet Dahiliye

BOA. C. DH. 24. 1167. 1
BOA. C. DH. 262. 13053. 1
BOA. C. DH. 324. 16189. 1.
BOA. C. DH. 324. 16189. 2
BOA. C. DH. 271325.

d. Cevdet Evkâf

BOA. C. EV. 438. 22183.

e. Cevdet Maarif.

BOA. C. MF. 55. 2740. 1.
BOA. C. MF. 151. 7505.

f. Cevdet Maliye

BOA. C. ML. 117. 52. 44. 6.
BOA. C. ML. 406. 16631. 1
BOA. C. ML. 456. 8470.
BOA. C. ML. 486. 19803.
BOA. C. ML. 11849. 1.

g. Cevdet Tîmâr-Zeâmet

BOA. C. TZ. 172. 8570. 1.

h. Cevdet Zabtiye

BOA. C. ZB. 22. 1059. 1
BOA. C. ZB. 76. 3755.

Divân-ı Hümâyûn Başmuhallefât Halifesi Defterleri

BOA. D. BŞM. MHF. 66. 1.

Bâb-ı Defterî Mevkûfât Kalemi Evrakı

BOA. D. MKF. d. 28343.

İbnülemin Tasnifi Evrakı

a. İbnülemin Askeriye

BOA. İE. AS. 69. 6174. 4.

b. İbnülemin Evkâf

BOA. İE. EV. 51. 5691.

c. İbnülemin Maliye

BOA. İE. ML. 125. 118. 15. 1.

ç. İbnülemin Şükr ü Şikâyet
BOA. İE. ŞKRT. 6. 481. 1.

Kamil Kepeci Defterleri
BOA. KK. d. 2791.

Maliyeden Müdevver Defterler
BOA. MAD. 232.

Nüfûs Defterleri
BOA. NFS. d. 03036.

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı
TSMA. E. 187.
TSMA. E. 498.
TSMA. E. 550. 58.
TSMA. E. 726.
TSMA. E. 727.
TSMA. E. 2203.

Tapu Tahrir Defterleri
BOA. TT. 1/1. M.
BOA. TT. 8.
BOA. TD. 87.
BOA. TT. 148.
TKG. KK. TTd. 144 Cild-i Sâni, Defter-i Mufassal-ı Livâ-i Aydın.
TKG. KK. TTd. 378. (Defter-i Evkâf-ı Livâ-i Aydın)

2. İnceleme-Araştırma

- 166 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri, (937-1530), Hüdâvendigâr, Biga, Karesi, Saruhan, Aydın, Menteşe, Teke ve Alâiye Livâları, Haz. Ahmet Özkılınç vd. Dizin ve Tıbbıbasım, Ankara 1995.
- AFYONCU, Erhan, *Türkiye’de Tahrir Defterlerine Dayalı Olarak Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bazı Görüşler*, TALİD. c. 1, Sayı 1, 2003, ss. 267-286.
- AK, Mahmut, *Menâzirü’l-Âvâlim, (Metin)*, İÜSBE. Doktora Tezi, İstanbul 1997.
- AKBAŞ, Yavuz, *Kestel Nâm-ı Diğer Nâzilli Kazâsı Avârız Defteri, Hicri 1111- Milâdî 1699, Nâzilli Târîhinin Kaynakları I*, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2020.
- *Salnamelerde Nazilli Kazası*, Berikan Yayınevi, Ankara 2016.
- AKIN, Himmet, *Aydın Oğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi Basımevi, (İlaveler Yapılmış ve Düzeltilmiş 2. Baskı), 1968.
- AKTEPE, M. Münir, *Abdülhamid I*, TDVİA. c. 1, İstanbul 1988.
- *Ahmed III*, TDVİA. c. 2, İstanbul 1989.
- ARIKAN, Zeki, XIV. XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ, TTK. Belleten, Cilt. LIV, Nisan 1990, Sayı 209.
- AYDIN, Bilgin - TAK, Ekrem, *İstanbul Kadı Sicilleri, Üsküdar Mahkemesi 1 Numaralı Sicil (H.919-927 / M. 1513-1521)*. Proje Yönetmeni: M. Akif Aydın, Ed. Coşkun Yılmaz, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), İstanbul 2008.
- BARKAN, Ömer Lütfi, XV. XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Toprak İşçiliğinin Organizasyonu Şekilleri I Kulluklar ve Ortakçı Kullar, İÜİFM. 1. cilt 1. sayı, İstanbul 1939, ss. 29-74.
- *XV ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Ziraî Ekonominin Hukukî ve Mali Esasları, Birinci Cilt Kanunlar*, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul 1943.
- *Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi*, Türkiyat Mecmuası, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul 1953, ss. 1-25.
- *Türkiye’de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfûs ve Arâzî Tahrîrleri ve Hâkana Mahsus İstatistik Defterleri (I)*, İÜİFM, İstanbul 1941, ss. 20-59.
- BELDİCEANU, Nicoara, XIV. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Osmanlı Devletinde Tımar, Teori Yay. 1. Baskı, Ankara 1985.
- BEYDİLLİ, Kemal, *Mustafa III*, TDVİA. c. 31, İstanbul 2006.
- *Selim III*, TDVİA. c. 36, İstanbul 2009.

- BRAUDEL, Fernand, *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası, Birinci Cilt*, Eren Yay. Fransızca Aslından Çev. Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul 1989.
- CHANDLER, Richard, *Travels in Asia Minor or An Account Of A Tour Made At The Expence Of The Society Of Dilettanti*, Oxford 1775.
- COOK, M. A. *Population Pressure In Rural Anatolia, 1450-1600*, London Oxford University Press, New York Toronto, 1972.
- ÇİFTÇİ, Cafer, *Osmanlı Taşrasında Yeniçerilerin Varlığı ve Askerlik Dışı Faaliyetleri*, OTAM. Sayı 27, Bahar 2010, Ankara 2011, ss. 27-57.
- DAĞLI, Yücel, - ÜÇER, Cumhure, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, IV.-V. Cilt, TTK. Basımevi, Ankara 1997.
- DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1993.
- DİKMEN, Gani, *Nazilli Tarih ve Coğrafyası, Dünkü ve Bugünkü Nazilli*, Nazilli 1952.
- DOKTOR HÜSEYİN REMZİ, *Lûgat-i Remzi*, c. I-II, Haz. Ali Birinci, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay. İstanbul 2018.
- EMECEN, Feridun, *XVI. Asırda Manisa Kazâsı*, TTK. Yay. II. Baskı, Ankara 2013.
- *Aydın*, TDVİA. c. 4. İstanbul 1991.
- *Mufassaldan İcmale*, Osmanlı Araştırmaları XVI, Sayı 16, 1996, ss. 37-44.
-, *Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet*, TALİD. c. 3, Sayı 5, 2005, ss. 107-139.
- *Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Osmanlı Tahrir Defterleri*, İÜFTAM. Tarih ve Sosyoloji Semineri, 28-29 Mayıs 1990, Bildiriler, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1991, ss. 143-156.
- ERDOĞRU, Mehmet Akif, *Aydınlı Mufassal Defteri, Tîmâr ve Yaya Yoklaması Defteri Parçaları İle Birlikte*, (Metin ve İnceleme), Ege Üniv. Yay. İzmir 2015.
- *Kanuni Sultan Süleyman Devri Aydın İli Evkaf Defteri, (Metin ve İnceleme)*, Ege Üniv. Yay. İzmir 2016.
- ERDOĞRU, Mehmet Akif, - BIYIK, Ömer, *T.T. 0001/1 Numaralı Fatih Mehmed Devri Aydın İli Mufassal Defteri (Metin ve İnceleme)* Ege Üniv. Basımevi, İzmir 2015.
- ERGENÇ, Özer, *Evliya Çelebi ve Onun Gözüyle Osmanlı Şehri*, Evliya Çelebinin Şehirleri, Proje: Bekir Karlıağâ-Özkul Eren, Edt. Zekeriya Kurşun-Coşkun Yılmaz, İstanbul 2013, ss. 41-46.
- *Osmanlı Şehrindeki Mahallenin İşlev ve Nitelikleri Üzerine*, Osmanlı Araştırmaları IV, İstanbul 1984, ss. 69-78.
- *Toplumsal Düşünce Açıklama Kanalı Olarak "Cemmi Gafir ve Cem'-i Kesir"*, XVI. Türk Tarih Kongresi 20-24 Eylül 2010 Ankara, Kongreye Sunulan Bildiriler: Osmanlı Tarihi, IV. cilt - II. Kısım, Ankara 2015, ss. 1063-1071.
- EVLİYA ÇELEBİ, *Seyahatnâme IX. ve X. cilt, İndeksli Tıpkıbasım*, 5. Cilt, Yay. Haz. Seyit Ali Kahraman, Ankara 2013.
- EVLİYA ÇELEBİ BİN DERVİŞ MEHEMMED ZILLÎ, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, IX. Kitap*, Haz. Yücel Dağlı vd. YKY. İstanbul 2005.
- FAROQHI, Suraiya, *16. Asırda Batı ve Güney Sancaklarında Belli Aralıklarla Kurulan Pazarlar, İçil, Hamid, Karahisar-ı Sahib, Kütahya, Aydın, Menteşe*, ODTÜ. Gelişme Dergisi, Çev. Melek Eğilmez, I, Ankara 1978, ss. 39-85.
- *Osmanlıda Kentler ve Kentliler*, TVYY. III. Baskı, İstanbul 2000.
- *Sixteenth Century Periodic Markets in Various Anatolian Sancaks: İçel, Hamid, Karahisar-i Sahib, Kütahya, Aydın, and Menteşe*, Journal of the Social and Economic History of the Orient, 22, 1, 1979, ss. 32-80.
- GÖKÇE, Turan, *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Lâzıkıyye (Denizli) Kazâsı*, TTK. Basımevi, Ankara 2000.
- GÖNEY, Süha, *Büyük Menderes Bölgesi*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul 1975.
- GÖYÜNÇ, Nejat, *Hâne Deyimi Hakkında*, İÜFTD. 32. Sayı, [Ord. Prof. İ. Hakkı Uzunçarşılı Hâtıra Sayısı] İstanbul 1979, ss. 331-348.
- GÜLSOY, Ersin, *Yeni Bulunan İki Defteri Dolayısı İle Divriği Sancağı Tahrirleri*, XII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler, IV. Cilt - IV. Kısım, Ankara 2018, ss. 1479-1497.
- GÜMÜŞÇÜ, Osman, *XVI. Yüzyıl Larende(Karaman) Kazâsında Yerleşme ve Nüfus*, TTK. Basımevi, Ankara 2001.
- GÜNAY, Ramazan, *Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2013/1, Sayı:17, ss. 9-29.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, *Osmanlı Belgelerine Göre Türk-Etrâk, Kürd-Ekrâd Kelimeleri Üzerine Bir Değerlendirme*, TTK. Belleten, Cilt LX, Ankara, Nisan 1996, Sayı 227, ss. 139-154.

- HAMILTON, William J. *Researches In Asia Minor, Pontus, And Armenia; With Some Account Of Their Antiquities And Geology, Vol I*, London 1842.
- İBRAHİM CAVİD, *Aydın Vilâyet Sâlnâmesi*, R. 1307/H. 1308, Haz. Murat Babuçoğlu vd. TTK. Basımevi, Ankara 2010.
- İLGÜREL, Mücteba, *Kalenderoğlu Mehmed*, TDVİA. c. 24, İstanbul 2001.
- *Karayazıcı Abdülhalim*, TDVİA. c. 24, İstanbul 2001.
- İNALCIK, Halil, *Adaletnameler, Belgeler: Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, II. cilt, 3-4. sayı, TTK. Basımevi, Ankara 1965, ss. 49-145.
- *Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I, Klasik Dönem (1302-1606) Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. 27. Baskı, İstanbul 2009.
- *Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar IV, Âyanlar, Tanzimat, Meşrutiyet, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. I. Baskı, İstanbul 2016.*
- *Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid*, TTK. Basımevi, 2. Baskı, Ankara 1987.
- *İstanbul: Bir İslâm Şehri*, Çev. İbrahim Kalın, İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, IX. Cilt, Prof. Dr. Nihad M. Çetin Hatıra Sayısı, İstanbul 1995, ss. 243-268.
- *Kent, Kentli ve Tarih, Bursanın Kentsel ve Mimari Gelişimi*, Edt. Yrd. Dç. Dr. Cafer Çiftçi, Gaye Kitabevi, Bursa 2007, ss. 11-45.
- *Osmanlı Bürokrasisinde Aklâm ve Muamelât*, Osmanlı Araştırmaları I, İstanbul 1980, ss. 1-14.
- "Şikâyet Hakkı: Arz-ı Hâl ve Arz-ı Mahzar'lar", Osmanlı Araştırmaları, VII-VIII, İstanbul 1988, ss. 33-54.
- İPŞİRLİ, Mehmet, *Ehl-i Örf*, TDVİA. c. 10, İstanbul 1994.
- *İlmiye Mensublarının İmzâ ve Tasdik Formülleri*, Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, 30 Nisan - 2 Mayıs 1986, Bildiriler, İÜEF. Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1988. ss. 177-200.
- KATİB ÇELEBİ, *Kitâb-ı Cihânnümâ, Dârü't-tibâatü'l-Âmire*, İstanbul 1145.
- KOÇ, Yunus, *Ömer Lütfi Barkan'ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tarihinin Sorunları*, Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 65. sayı, Ankara 2013, ss. 177-202.
- KURT, Yılmaz, XVI. Yüzyılda Ceyhan Nehri Üzerindeki Nehir Gemileri ve Geçit Yerleri, Abdülkadir Özcan'a Armağan, Tarihin Peşinde Bir Ömür, Haz. Hayrunnisa Alan vd. İstanbul 2018, ss. 535-541.
- *Sis Sancağı (Kozan-Feke) Mufassal Tahrir Defteri Tanıtımı ve Değerlendirilmesi II*, OTAM. Dergisi, 2. Sayı, Ankara 1991, ss. 151-199.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S, *İzmir Şehri Nüfusu Üzerine Bazı Tespitler*, Uluslararası Osmanlı Tarihi Sempozyumu Bildirileri, (8-10 Nisan 1999), Yay. Haz. Yard. Doç. Dr. Turan Gökçe, İzmir 2000, ss. 65-90.
- *Osmanlı Belgelerinin Dili*, TTK. Yay. 4. Baskı, Ankara 2018.
- LOWRY, Heath W, *The Ottoman Liva Kanunnames Contained In The Defter-i Hakani*, Osmanlı Araştırmaları II, İstanbul 1981, ss. 43-74.
- MAJER, Hans Georg. *Das Osmaniche Registerbuch der Beschwerden (Şikayet Defteri)*, vom Jahre 1675, Wien: Verlag Akademie der Wissenschaften, 1984.
- METE, Zekai, *Muhassıl*, TDVİA. c. 31, İstanbul 2006.
- MÜHİMME DEFTERİ 90, *Redaksiyon ve Sadeleştirme*: Mertol Tulum, Haz. Nezihi Aykut vd. TDAV. İstanbul 1993.
- ORTAYLI, İlber, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Cedit Neşriyat, Üçüncü Baskı, Ed. Ahmet Nezihi Turan, Ankara 2008.
- ÖZ, Mehmet, XV.-XVI. Yüzyıllarda Canik Sancağı, TTK. Basımevi, Ankara 1999.
- ÖZCAN, Abdülkadir, *Mahmud I*, TDVİA. c. 27, Ankara 2003.
- ÖZDEMİR, Rifat, *Avârız ve Gerçek Hâne Sayılarının Demografik Tahminlerde Kullanılması Üzerine Bazı Bilgiler*, X. Türk Tarih Kongresi, Ankara: 22-26 Eylül 1986, Kongreye Sunulan Bildiriler, IV. cilt, TTK. Basımevi, Ankara 1993, ss. 1581-1613.
- ÖZGÜL, İbrahim, *Karaçelebizade Abdülaziz Efendi'nin Ravzatü'l-Ebrâr Adlı Eseri, (1299-1648)*, Tahlil ve Metin, Danışman: Prof. Dr. Mehmet İnbaşı, Atatürk Üniversitesi SBE. Doktora Tezi, Erzurum 2010.
- ÖZKAYA, Yücel, XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Anadolu'da Âyanlık İddiaları, AÜDTCE. Dergisi, c. XXIV, - Sayı, 3-4, Temmuz-Aralık 1966, ss. 195-231.
- *Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık*, AÜDTCE. Yay. Ankara 1977.
- ÖZTÜRK, Mustafa, *Osmanlı Klasik Sisteminin Değişmesinin Sosyal Sonuçları veya Âyanlıktan Cumhuriyet Seçkinlerine*, XVI. Türk Tarih Kongresi, Ankara 20-24 Eylül 2010, Kongreye Sunulan Bildiriler, IV. Cilt, II. Kısım, Ankara 2015, ss. 899-907.

- POCOCKE, Richard, *A Description Of The East And some other Countries, Vol II, Part II, Observations on the Islands of the Archipelago, Asia Minor, Thrace, Greece, and fome other Parts of Europe*, London 1745.
- SAHİLLİOĞLU, Halil, *Topkapı Sarayı Arşivi, H. 951-952 Tarihli ve E-12321 Numaralı Mühimme Defteri*, İstanbul 2002.
- SARICAOĞLU, Fikret, *Osman III*, TDVİA. c. 33, İstanbul 2007.
- SEVİM, Sezai, *Tahrir Defterlerindeki Muhassıl Deyimi Üzerine Bazı Bilgiler*, Uluslar Arası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi, Bildiriler, 7-9 Nisan 1999, Yay. Haz. Alâaddin Aköz vd. Konya 2000, ss. 219-226.
- SEZER, Musa, *1699/1700 Yılında Nazilli Kazasının Nüfus Yapısı*, SBAD. c. 14, sayı 1, 2019, ss. 449-461.
- ŞAHİN, İlhan, *Şehir (Osmanlılarda)*, TDVİA. c. 38, İstanbul 2010.
- TAŞTEMİR, Mehmet, XVI. Yüzyılda Adıyaman (Behisni, Hısn-ı Mansur, Gerger, Kâhta), *Sosyal ve İktisadi Tarihi*, TTK. Yay. TTK Basımevi, Ankara 1999.
- TELCİ, Cahit, XV.-XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ Kazası, Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. İsmail Aka, Ege Üniversitesi SBE. Tarih Anabilim Dalı, İzmir 1999.
- *Aydın Sancağının En Erken Tarihli Defteri, Halil Beğ Defteri'nin Parçası*, Cihannümâ, Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı: 1/ 1 Temmuz 2015, ss. 139-175.
- *Aydın Sancağı'nın Fetihten Sonraki İlk Tahriri, (XV. Yüzyılın İlk Yarısı)*, CIEPO. 17. Sempozyumu Bildirileri, Yay. Haz. Kenan İnan- Yücel Dursun, Trabzon 18-23 Eylül 2006, ss. 337-350.
- *Mali Bir Ünite Olarak Aydın Muhassıllığı*, TİD. c. XXI. Sayı I, Temmuz 2006, ss. 135-156.
- TÜRE, İskender - KAYNAR, Salim, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yay. 4. Baskı, İstanbul 2017.
- UMUR, Suha, *Osmanlı Padişah Tuğraları*, Cem Yayınevi, İstanbul 1980.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK. Basımevi, 3. Baskı, Ankara 1988.
- *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*, TTK. Basımevi, 3. Baskı, Ankara 1988.
- *Osmanlı Tarihi IV. Cilt, 1. Bölüm, Karlofça Anlaşmasından XVIII. Yüzyılın Sonlarına Kadar*, 7. Baskı, TTK. Basımevi, Ankara 2011.
- *Osmanlı Devleti Zamanında Kullanılmış Olan Bazı Mühürler Hakkında Bir Tetkik*, Belleten, IV. Cilt, 16. Sayı, Ankara 1940, ss. 495-544.
- ÜNAL, Mehmet Ali, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma Yay. İstanbul 2011.
- *XVI. Yüzyılda Çemişgezek Sancağı*, TTK. Yay. TTK. Basımevi, Ankara 1999
- *XVI. Yüzyılda Harput Sancağı*, TTK. Yay. TTK. Basımevi, Ankara 1989.